

Asiakirjan ovat allekirjoittaneet

Nimi	Tunnistautuminen	Aika
Karl Mikael Hansson Nordström	Telia	26.08.2026 08:40:53 UTC+03:00

Tämä dokumentti on sähköisesti allekirjoitettu

Sisällys: - Kansilehti (1 sivu)
- Alkuperäinen dokumentti (7 sivua)

Kansilehden sivu 1/1

Kolarin kunta
kirjaamo@kolari.fi

Viite KRI/1140/10.02.02/2023

Metsähallituksen lausunto Ylläksen osayleiskaavan täydennetyistä Natura-arvioinneista

Kolarin kunta on pyytänyt Metsähallitukselta lausuntoa Ylläksen osayleiskaavan täydennetyistä Natura-arvioinneista koskien Ylläs-Aakenuksen (FI1300618 SAC) ja Niesaselän (FI1300706 SAC) Natura 2000 -alueita. Natura-arviointien liitteenä on lieventämis- ja seurantasuunnitelma.

Natura-arvioinnit sekä lieventämis- ja seurantasuunnitelman on laatinut SWECO Oy.

Metsähallitus lausuu Natura-arvioinnin täydennyksistä sekä lieventämis- ja seurantasuunnitelmasta luonnonsuojelulain 35.2 §:n mukaisena Natura 2000 -alueiden hallinnasta vastaavana viranomaisena. Metsähallitus on lausunut aiemmasta Natura-arvioinneista (Sweco Oy 29.2.2024) 30.10.2024.

Ylläs-Aakenuksen Natura-alue

Alue on perustettu erityisten suojelutoimien alueeksi (SAC). Alueen suojelun perusteena on 17 luontodirektiivin liitteen I luontotyyppiä: hiekkamaiden niukkamineraaliset niukkaravinteiset vedet, kovat niukka-keskiravinteiset järvet, humuspitoiset järvet ja lammet, fennoskandian luonnontilaiset jokireitit, vuorten alapuoliset tasankojoet, alpiiniset ja boreaaliset tunturikankaat, vaihtumissuot ja rantasuot, Fennoskandian lähteet ja lähdesuot, cratoneurion-huurreksamalllähteet, joissa muodostuu kalkkiliejusaostumia, letot, aapasuot, kasvipeitteiset silikaattikalliot, boreaaliset luonnonmetsät, tunturikoivikot, boreaaliset lehdot, fennoskandian metsäluhdut sekä puustoiset suot. Luontodirektiivin liitteen II lajeista alueen suojeluperusteina ovat saukko, lapinleinikki ja lettorikko sekä kaksi uhanalaista lajia, joiden tiedot eivät ole julkisia.

Niesaselän Natura-alue

Alue on perustettu erityisten suojelutoimien alueeksi (SAC). Alueen suojelun perusteena on 7 luontodirektiivin liitteen I luontotyyppiä: humuspitoiset järvet ja lammet, vuorten alapuoliset tasankojoet, vaihtumissuot ja rantasuot, Fennoskandian lähteet ja lähdesuot, aapasuot, boreaaliset luonnonmetsät ja puustoiset suot.

Tiivistelmä Ylläs-Aakenuksen Natura-arvioinnin täydennyksestä

Arviointi perustuu Natura-tietolomakkeeseen, NATA-arviointiin, Metsähallituksen biotooppitietoihin, Ylä-Lapin kaukokartoitusraporttiin sekä vuoden 2025 maastohavaintoihin. Yleiskaavan päivitys sijoittaa uudet rakentamisalueet pääosin ennestään suunnitelluille alueille, joten vaikutukset luontotyypeihin ovat pitkälti samankaltaisia kuin voimassa olevassa yleiskaavassa. Merkittävimpänä vaikutusmekanismina pidetään virkistyskäytön lisääntymisestä aiheutuvaa kulumista. Kävijämäärien kasvun arvioidaan lisäävän Natura-alueen lähireittien käyttöä noin 1,5-kertaiseksi. Vaikutusten arvioinnissa on kuitenkin käytetty varovaisuusperiaatetta ja oletettu kuluneiden alueiden kaksinkertaistuvan nykyisestä. Lieventämistoimien tavoitteena on ehkäistä lisäkulumista ja ehkäistä merkittävien yhteisvaikutusten syntyminen.

Vaikutukset suojeluperusteena oleviin luontotyypeihin ja lajeihin

Natura-arvioinnin mukaan osayleiskaavasta voi aiheutua merkittävä heikennys kahdelle Natura-alueen suojeluperusteena olevalle luontotyyppille.

Tunturikankaat ovat yksi herkimmistä luontotyypeistä kaavan vaikutusalueella. Niihin kohdistuu jo nyt kulutusta retkeilyn, porolaidunnuksen ja ilmastomuutoksen takia. Tunturikankaiden suojelutaso on epäsuotuisa, ja lisääntyvä virkistyskäyttö voi kasvattaa kulumispaineita erityisesti reittien läheisyydessä. Vaikka vaikutuksen kohteeksi joutuva pinta-ala on suhteellisen pieni, yhteisvaikutukset muiden kuormitustekijöiden kanssa voivat muodostua merkittäviksi, eikä merkittävää heikennystä ei voida poissulkea ilman lieventämistoimenpiteitä.

Lähteet ja lähdesuot -luontotyyppi on hyvin pienialainen ja sijaitsee osin suosittujen retkeilykohteiden läheisyydessä, erityisesti Kesänkijärven ympäristössä. Jo nykyisin joissakin lähteissä on havaittu kulumisesta ja vedenotosta johtuvaa heikentymistä. Kävijämäärien lisääntyminen voi lisätä lähteiden reunojen tallautumista sekä roska- ja ravinnekuormitusta, eikä merkittäviä heikentäviä vaikutuksia ei voida poissulkea ilman lieventämistoimia.

Muihin suojeluperusteena oleviin luontotyypeihin tai suojeluperusteena oleviin lajeihin ei Natura-arvioinnin mukaan aiheudu kaavoituksesta merkittävää heikennystä.

Tiivistelmä Niesaselän Natura-arvioinnin täydennyksestä

Kaavasta ei arvioida aiheutuvan merkittäviä heikentäviä vaikutuksia Niesaselän Natura-alueen luontotyypeille. Mahdolliset vaikutukset liittyvät lähinnä virkistyskäytön, koiravaljakkoajon ja moottorikelkkaliikenteen mahdolliseen lisääntymiseen, mutta ne jäävät luontotyyppien laajuuteen ja sijaintiin nähden

vähäisiksi. Herkimpiä seurattavia kohteita ovat lähteet ja lähdesuot sekä osin aapasuot, luonnonmetsät ja puustoiset suot.

Tiivistelmä lievennys- ja seurantasuunnitelmasta

Lieventämistoimien tavoitteena on estää lisäkuluminen ja ehkäistä merkittävien yhteisvaikutusten syntyminen. Toimenpiteet perustuvat ensisijaisesti kävijöiden ohjaukseen, tiedottamiseen ja liikkumisen suuntaamiseen. Rakenteellisia ratkaisuja, kuten pitkospuurakenteita, viitoitusta, kaiteita ja mahdollisia rajoituksia, käytetään tarvittaessa. Lisäksi suunnitelmaan sisältyy seuranta, jonka avulla arvioidaan toimenpiteiden riittävyyttä.

Lieventämistoimien tavoitteena on ehkäistä vaikutukset lähes kokonaan. Ensin pyritään vaikuttamaan käyttäytymiseen tiedottamalla ja ohjaamalla, minkä jälkeen voidaan tarvittaessa käyttää rakenteellisia ratkaisuja ja viime kädessä rajoituksia.

Kolarin kunta vastaa pääosin seurannasta ja kaavan vaikutuksiin liittyvistä käytännön toimenpiteistä, kun taas Metsähallitus vastaa ohjeistuksesta, luonnonsuojelullisesta asiantuntemuksesta, luvista ja mahdollisista rajoituspäätöksistä. Molemmat osapuolet ovat sitoutuneet suunnitelman toteuttamiseen yhteistyössä.

Tunturikankaat

Toimenpiteet keskittyvät kulun ohjaamiseen ja kulumisen ehkäisyyn. Lähtöpaikoille lisätään ohjeistusta reiteillä pysymisestä ja roskattomasta retkeilystä. Matkailuyrittäjien kanssa tehdään yhteistyötä vastuullisen retkeilyn edistämiseksi ja uusien Natura-alueen ulkopuolisten reittien kehittämiseksi. Tunturikankaille sijoitetaan luontotyypeistä kertovia opasteita ja ongelmakohtien viitoitusta parannetaan.

Alueilla käynnistetään droonikuvauksiin perustuva seuranta ennen uuden rakentamisen toteutumista. Mikäli kuluminen lisääntyy yli 10 prosenttia lähtötilanteesta, voidaan käyttöön ottaa lisätoimia, kuten köysikaiteita, aitoja, pyöräilyrajoituksia tai tarvittaessa liikkumiskieltoja.

Lähteet ja lähdesuot

Lähteiden osalta tavoitteena on vähentää vedenottoa ja kulumista tiedottamalla retkeilijöitä veden saatavuudesta sekä tarjoamalla veden täyttö- ja ostopaikkoja lähtöpisteissä ja palvelualueilla. Kesänkijärven lähteillä tehdään säännöllistä seurantaa kulumisen, polkujen syntyminen ja roskaantumisen havaitsemiseksi.

Mikäli seuranta osoittaa lisääntyvää kulumista, voidaan lähteiden ympärille rakentaa kaiteita, aitoja tai pitkoksia. Viimeisenä keinona voidaan ottaa käyttöön liikkumisrajoituksia.

Seuranta

Seuranta sidotaan kaavan toteutumisasteeseen. Lähtötilanne dokumentoidaan ennen uuden rakentamisen alkamista. Tämän jälkeen seuranta toistetaan rakentamisen edetessä vaiheissa, joissa kaavan uusista alueista on toteutunut 25 %, 50 % ja 75 %. Seuranta perustuu pääosin droonikuvaukseen sekä maastohavaintoihin. Tuloksia vertaillaan lähtötilanteeseen ja niiden perusteella arvioidaan lisätoimien tarve. Lieventämis- ja seurantasuunnitelmassa on sovittu vastuunjako Kolarin kunnan ja Metsähallituksen kesken.

METSÄHALLITUKSEN LAUSUNTO

Arviointien kohdentaminen, käytetyt menetelmät ja lähtöaineistojen riittävyys

Kaavan vaikutusalueena pidetään luontotyyppien osalta rakentamisalueita sekä sadan metrin sisään niistä osuvia luontotyyppikuviota sekä retkeilyreittien ja taukopaikkojen ympäristöä maaston muodosta riippuen 50-100 metrin etäisyydellä. Metsähallitus on samaa mieltä Natura-arviointien lähtöoletuksesta, että suurin osa Natura-alueella liikkujista kulkee todennäköisesti merkityillä reiteillä, ja että reittien ulkopuolella liikkuminen painottuu rakentamisalueiden läheisyyteen. Metsähallitus katsoo, että Natura-arvioinnit on kohdennettu ja vaikutusalue määritetty asianmukaisesti.

Aiemmista Natura-arvioinneista antamassaan lausunnossa Metsähallitus huomautti luontotyyppiaineiston iästä. Metsähallitus pitääkin hyvänä, että Ylläs-Aakenuksen Natura-alueen vilkkaimmilla alueilla on käyty vuonna 2025 päivittämässä tietoja osasta luontotyyppistä, ja lisäksi on hyödynnetty Ylä-Lapin kaukokartoitushankkeessa kerättyä tuoreempaa luontotyyppitietoa. Metsähallitus pitää käytettyjä aineistoja riittävinä.

Niesaselän Natura 2000 -alue

Metsähallitus yhtyy Natura-arvioinnin johtopäätökseen, ettei hankkeesta yksin tai yhdessä muiden hankkeiden tai suunnitelmien kanssa aiheudu merkittävää heikennystä Niesaselän Natura-alueen suojelun perusteena oleville luontoarvoille.

Ylläs-Aakenuksen Natura-alue*Vaikutukset suojeluperusteena oleviin lajeihin*

Metsähallitus yhtyy Natura-arvioinnin johtopäätökseen, ettei hankkeesta yksin tai yhdessä muiden hankkeiden tai suunnitelmien kanssa aiheudu merkittävää heikennystä Ylläs-Aakenuksen Natura-alueen suojelun perusteena oleville lajeille.

Vaikutukset suojelun perusteena oleviin luontotyypeihin

Metsähallitus yhtyy Natura-arvioinnin johtopäätökseen, ettei osayleiskaavoituksen mahdollistamasta rakentamisesta aiheudu suoria vaikutuksia Ylläs-Aakenuksen Natura-alueen suojelun perusteena oleville luontotyypeille, koska rakentamista ei suunnitella Natura-alueelle, ja että suurin vaikutus aiheutuu luontotyyppien kulumisesta retkeilyn todennäköisesti lisääntyessä alueella.

Natura-arvioinnin johtopäätöksen mukaan hankkeella on merkittäviä vaikutuksia Ylläs-Aakenuksen Natura-alueen suojeluperusteena olevista luontotyypeistä tunturikankaasiin yhdessä ilmastonmuutoksen ja porolaidunnuksen kanssa sekä lähteisiin ja lähdesoihin, mutta ei muihin luontotyypeihin. Metsähallitus pitää johtopäätöstä oikeansuuntaisena.

Lieventämis- ja seurantasuunnitelma

Kolarin kunta ja Metsähallitus ovat neuvotelleet, miten kaavan aiheuttamaa merkittävää heikennystä tunturikankaat sekä lähteet ja lähdesuot -luontotyypeihin voitaisiin lieventää ja miten toimenpiteiden vaikuttavuutta voitaisiin seurata.

Osayleiskaavoitus mahdollistaa merkittävän lisäyksen majoituskapasiteettiin osayleiskaava-alueella, ja sitä myöten matkailijoiden määrän lisääntymisen myös Ylläs-Aakenuksen Natura-alueella. Kaikki kaavan mahdollistama rakentaminen ei kuitenkaan toteudu yhtäkkiä samaan aikaan, vaan porrastetusti ajan myötä. Metsähallituksen ja Kolarin kunnan neuvotteluissa onkin lieventävien toimenpiteiden lisäksi mietitty niiden aikataulua sekä vastuita.

Ajatuksena kaavan vaikutuksia lieventävässä suunnitelmassa on, että ensin tehdään informatiivisia toimia, jotta retkeilijöitä kannustettaisiin vastuullisen toimintaan. Toimien vaikuttavuutta seurataan, jotta nähdään niiden riittävyys ja mahdollinen lisätoiminen tarve. Jos toimet eivät riitä, tehdään järeämpiä retkeilijöiden ohjausrakenteita ja viimesijaisena keinona otettaisiin käyttöön rajoituksia. Jo nyt suuri osa kaavan vaikutusalueella sijaitsevista reiteistä on kestäväilyä ja ohjaavat suurinta osaa retkeilijöistä pysymään reiteillä, mikä vähentää reittien levenemistä ja sivureittien syntymistä lähes kokonaan. Pohjoisen luonnon palautuminen on kuitenkin hidasta, joten kestävätoimien vaikutukset reittien lähiluonnon elpymiseen näkyvät muutamien vuosien kuluessa.

Pallas-Yllästunturin kansallispuistoon on valmisteilla uusi hoito- ja käyttösuunnitelma, ja sen myötä on tarkoitus päivittää myös kansallispuiston järjestyssääntö. Toistaiseksi kansallispuistossa on voimassa vuonna 2008 vahvistettu hoito- ja käyttösuunnitelma ja samana vuonna vahvistettu järjestyssääntö. Ylläksen osayleiskaavan vaikutuksia lieventävien toimenpiteiden tulee olla linjassa nykyisen ja tulevan hoito- ja käyttösuunnitelman kanssa.

Valmisteilla olevassa Pallas-Yllästunturin kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelmassa ollaan päätyössä rajoitusosan muodostamiseen Kukastunturin lakiosaan, jotta lakiosan tunturikangas ei enää kuluisi ja se saadaan elpymisen alkuun. Rajoitusosalla lumettomana liikkuminen olisi sallittua ainoastaan retkeilyreittiä pitkin. Rajoitusosan laajuus olisi 212 hehtaaria. Rajoitusosasta 113 hehtaaria on luontotyyppiä tunturikankaat. Kaavan vaikutusalueella sijaitsee noin 157 hehtaaria tunturikankaat-luontotyyppiä eli rajoitusosan myötä vaikutuspiiriin jää noin 44 hehtaaria eli 2,6 prosenttia luontotyyppin kokonaispinta-alasta Natura-alueella. Luonnonsuojelulain mukaan rajoitusosat tulee merkitä maastoon, joten todennäköisesti Kukastunturin laen tunturikangaskuvioille ei enää kohdistuisi entisenlaista kulutusta.

Lähteiden ja lähdesoiden osalta Metsähallitus pitää riittävänä, että ensin huolehditaan retkeilijöiden valistamisesta ja vasta seurannan niin osoittaessa ryhdytään järeämpiin toimiin, kuten reittejä lähimpien lähteiden rajaamiseen aidoilla.

Johtopäätökset

Ylläksen yleiskaava on ensimmäisiä matkailualueen kaavoja, jonka Natura-arvioinnissa päädytään siihen, että kaavan merkittävästi heikentävää vaikutusta Natura-alueen suojeluperusteena oleviin luontoarvoihin ei voida poissulkea. Tällaisissa tapauksissa tulee hankkeen vaikutuksia lainsäädännön mukaan lieventää, ja vastuu lieventävistä toimenpiteistä kuuluu hankkeesta vastaavalle. Koska Natura-alue on osa Suomen suosituinta Pallas-Yllästunturin kansallispuistoa, on kuitenkin järkevää, että kansallispuistosta vastaava Metsähallitus on mukana lieventävien toimenpiteiden suunnittelussa.

Yleiskaavalla tähdätään matkailurakentamisen mahdollisuuksien kaksinkertaistamiseen, ja on hyvin todennäköistä, että se lisää retkeilijöitä Ylläs-Aakenuksen Natura-alueella. Kävijöiden ohjaamiseksi ja luontovaikutusten vähentämiseksi on jo tehty paljon ohjaavia toimenpiteitä. Suurin osa kansallispuistokävijöistä pysyttelee retkeilyreiteillä ja noudattaa kansallispuiston sääntöjä. Yleiskaavan vaikutusalueella on kuitenkin vielä alueita ja kohtia, joissa tarvitaan toimenpiteitä luontovaikutusten vähentämiseksi ja ehkäisemiseksi.

Tunturikankaille kohdistuvien vaikutusten lieventämiseksi merkittävin toimenpide on rajoitusosan muodostaminen Kukastunturin laelle. Se ja lieventävät toimenpiteet huomioiden Metsähallitus katsoo, ettei kaavasta aiheudu merkittävää heikennystä

Ylläs-Aakenuksen Natura-alueen suojelun perusteena olevilla luontotyypeille ja lajeille.

Niesaselän Natura-alueen osalta Metsähallitus yhtyy Natura-arvioinnin johtopäätökseen, ettei hankkeesta yksin tai yhdessä muiden hankkeiden tai suunnitelmien kanssa aiheudu merkittävää heikennystä suojelun perusteena oleville luontoarvoille.

Metsähallitus tulee nimeämään yhteyshenkilön, joka huolehtii yhdessä Kolarin kunnan kanssa lieventävien toimenpiteiden toteutumisesta.

Lausunnon on laatinut maankäytön erityisasiantuntija Pirjo Rautiainen.

Mikael Nordström

asiointijohtaja

Metsähallitus, Luontopalvelut